

Hämeen Ely-keskus

Asia: Virtavesien hoitoyhdistys ry:n mielipide Vantaanjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaan

1. Mielipiteen antaja on Virtavesien hoitoyhdistys ry

Virtavesien hoitoyhdistys ry (Virho) suojelee ja kunnostaa lohikalojen poikastuotanto- ja elinalueina toimivia virta- ja muita vesiä. Perustamisesta, vuodesta 1990 lähtien yhdistyksen tavoitteena on ollut, että vesistöjen käytössä turvataan koko vesiekosysteemin elinehdot niin laajasti kuin mahdollista. Toiminnan keskeiset alueet ovat:

- Virtavesien kunnostaminen mahdollisimman lähelle alkuperäistä luonnontilaa
- Tiedotus, neuvonta, kannanotot ja vaikuttaminen virtavesiä koskeviin päätöksiin
- Taimen- ja lohikantojen palauttaminen vesistöihin, joista ne ovat kadonneet
- Kestävien kalavedenhoito- ja kalastustapojen edistäminen

Virho toteuttaa työtään pääosin Suomen valtion kalatalous- ja työllisyysviranomaisilta saadulla rahoituksella. Virho saa rahoitusta myös mm. osakaskunnilta ja vesien tilasta huolestuneilta kansalaisilta.

2. Riihimäen tulvariskialueelle ei saa rakentaa lisää

Riihimäen tulvariskialueelle ei saa tehdä lisärakentamista.

3. Riihimäen sekaviemäröinti on mahdollisimman nopeasti muutettava erillisviiemäröinniksi

Riihimäen sekaviiemäröinti pitää mahdollisimman nopeasti korjata erillisviiemäröinniksi. Erillisviiemäröinnillä voidaan vähentää jätevesipäästöjä ja tulvan vahingollisia seurauksia.

4. Riihimäen kymmeniä vuosia jatkuneet jätevesipäästöt

Riihimäen kymmeniä vuosia jatkuneet jätevesipäästöt ovat yksi Vantaanjoen vesistön pahimmista ongelmista. Vantaanjoen pääuomassa Riihimäen jätevesipäästöjen alapuolella on nykyisin 30 km pituinen alue, jossa taimenet lisääntyvät enää ainoastaan yhdellä koskella hieman. Myös pohjaeläimistö on tuolla alueella erittäin köyhää. Jätevesipäästöt pitää saada pikaisesti loppumaan. Toivottavasti Riihimäen jätevedenpuhdistamon juuri käyttöön otettu laajennus tuokin parannusta asiaan. Riihimäen jätevesipäästöongelma pitää huomioida myös tulvasuojelussa niin, että jätevesipäästöt saadaan estettyä mahdollisimman hyvin myös tulvatilanteissa.

5. Jokiuiomien tarkastaminen ja kunnossapito

Riihimäen jokiuiomien kunto on syytä tarkastaa kiinnittäen erityistä huomiota siltarumpuihin, jotka aiheuttivat kesän 2004 tulvissa suurimman ongelman. Monet siltarummut ovat mitoitukseltaan liian

Virtavesien hoitoyhdistys ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide 31.3.2015

pieniä ja aikojen kuluessa ne ovat vielä täyttyneet kiintoaineksesta ja virran mukana tulleesta rojusta.

Vaikka kesän 2004 tulva ulottui myös Riihimäen varsinaisen kaupunkialueen ulkopuolelle, Riihimäen kaupunkialueella miljoonan euron vahingot aiheuttanut tulva johtui kuitenkin jokseenkin pelkästään alimittaisista siltarummuista, jotka olivat lisäksi täyttyneet kiintoaineksesta. Riihimäen kaupunkialueella kesätulvan 2004 aikana olleet ja edelleen olevat siltarummut vielä pienenevät epäloogisesti alavirtaan mentäessä. Kaupunkialueen alimittaiset rummut olisi pitänyt vaihtaa suuremmiksi tai mieluummin silloiksi heti tulvan jälkeen, jolloin niiden alimittaisuus paljastui. Siltarumpujen vaihtaminen silloiksi pitää nyt tehdä niin pian kuin suinkin.

Riihimäen alueella ei ole mitään tarvetta uomien ruoppaamiseen/kaivamiseen.

6. Riihimäen alueen tärkeä kalataloudellinen merkitys pitää huomioida kaikessa tulvasuojelussa

Siltarumpujen korvaaminen silloilla ja mahdolliset muutkin uoman kunnostustoimenpiteet pitää tehdä alueen tärkeä kalataloudellinen merkitys huomioiden. Vaikka Riihimäen jätevesipäästöjen alapuolella Vantaanjoen pääuomassa onkin 30 km pituinen alue, jossa taimenet eivät enää yhtä koskea lukuun ottamatta lisäänty ollenkaan, Riihimäellä ja Riihimäen ylä- ja alapuolella on silti myös erittäin merkittäviä taimenen lisääntymisalueita. Niitä on mm. viranomaisten ja Virhon kunnostamalla Epranojalla ja pääuoman Kärjäkoskella. Niitä on myös Hausjärven Toromäenkoskella, jota on kunnostettu sekä viranomaisten että Virhon toimesta. Virho on rakentanut kutusoraikkoja ja poikaskivikoita runsaasti myös Hausjärven Selänojan haaraan. Virho on kunnostanut useita vuosia Riihimäen eteläreunalla lähellä Hyvinkään rajaa sijaitsevaa Erkylänlukkojenpuroa ja Virho on rakentanut kutusoraikkoja ja poikaskivikoita runsaasti myös Paalijokeen sekä Riihimäen, että Hyvinkään puolelle.

Kärjäkoskella on viime vuosina kutunut paljon taimenia ja ainakin vuonna 2012 tehtiin myös meritaimenen kutuhavaintoja. Virhon kunnostusten jälkeen parissa viimeisessä sähkökalastuksessa vuosina 2012 ja 2014 Kärjäkoskella on ollut kesänvanhojen taimenen poikasten suuri 60 kpl/100 m² tiheys. Virhon kunnostuspaikalla Toromäenkoskella oli vuoden 2012 sähkökalastuksessa ennätysellinen yli 100 kpl/100m² kesänvanhojen poikasten tiheys. Virhon kunnostuspaikalla Selänojalla oli syksyllä 2014 vieläkin suurempi ennätysellinen yli 200 kpl/100 m² kesänvanhojen poikasten tiheys. Riihimäen eteläreunalla lähellä Hyvinkään rajaa Virhon kunnostamassa Erkylänlukkojenpurossa kutee säännöllisesti taimenia ja lähes joka vuosi vuodesta 2006 lähtien myös meritaimenia ja purosta on säännöllisesti löytynyt myös kohtalaisia poikastiheyksiä, mutta kuitenkin pienempiä kuin Riihimäen yläpuolelta. Paalijoella taimenia kutee säännöllisesti ja vuodesta 2006 alkaen siellä on kutunut myös meritaimenia. Paalijoen poikastiheydet vaihtelevat, mutta sielläkin on muutamina vuosina ollut suuria tiheyksiä.

7. Veden pidättäminen valuma-alueella

Veden pidättämisestä Riihimäen ylä- ja alapuolellakin kannattaa tehdä selvitys.

Suunnitelmaehdotuksessa arvellaan sopivien alueiden löytyvän mm. Uhkolasta ja Kärjäkoskelta. Mainituilla alueilla on kuitenkin kohtalaisen vähän sellaista pinta-alaa, jossa vettä voitaisiin

Virtavesien hoitoyhdistys ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide 31.3.2015

pidättää, mutta toki pienikin apu olisi hyväksi. Kärjäkosken yläpuolella Hausjärvellä olisi useampiakin peltoalueita, josta rakentamatonta veden pidätysaluetta löytyisi enemmän. Noiden alueiden saaminen vedenpidätysalueeksi pitäisi selvittää. Riihimäen alapuolella oleva Silmäkeneva on erittäin hyvä vedenpidätysalue, mikä on syytä ottaa käyttöön.

Riihimäen yläpuolisen uoman rannoilta ei missään tapauksessa pidä poistaa puustoa, kuten virheellisesti tehtiin kesän 2004 tulvan jälkeen. Uoman rannoilla oleva puusto ja pensaat pitää nimenomaan säästää, koska ne omalta osaltaan hieman pidättelevät vettä ja suojelevat uoman reunoja eroosiolta.

8. Erkylänjärven padolle pitää järjestää alivirtaamajuoksutus

Erkylänjärven padolle pitää järjestää pieni alivirtaamajuoksutus. Kuivina kesinä Erkylänjärven veden pinta laskee niin alas, että virtaus Vantaanjokeen loppuu kokonaan. Erkylänjärvestä tuleva haara on kuivanut kokonaan ainakin kesinä 2002, 2003, 2006, 2010 ja mahdollisesti myös 2014. Kuivamisen seurauksena taimen on kokonaan hävinnyt kyseisestä haarasta ja myöskin ravut ovat sieltä kuolleet. Haaraan tehtiin 2000-luvun alussa viranomaisten toimesta laajoja kalataloudellisia kunnostuksia. Noista kunnostuksista ei saada mitään hyötyä, jos virtausta ei ylläpidetä haarassa ympäri vuoden.

Erkylänjärven padon alivirtaamajuoksutuksen suuruudeksi riittäisi varsin pienikin virtaama, ehkä 15-20 l/s. Tuollainen pieni virtaama ei vaikuttaisi Erkylänjärven ja Lallujärven pinnan korkeuteen vielä kovinkaan paljon, koska sitä tarvitaan kohtalaisen lyhyitä aikoja kuivina kesinä. Tällaisen alivirtaamajuoksutuksen järjestäminen on kokonaan eri asia kuin esillä myös ollut Päijännetunnelista suunniteltu juoksutus, jossa vettä juoksutettaisiin huomattavasti suuremmalla virtaamalla. Tässä esitetyllä alivirtaamajuoksutuksella pidettäisiin alapuolinen uoma vesitettynä ympäri vuoden Selänojan haaraan saakka, jolloin taimenet ja ravut palaisivat myös Erkylänjärven haaraan. Selänojan haarassa säilyy hyvä virtaama ympäri vuoden ja Virhon sinne rakentamat soraikot tuottavat hyvin taimenen poikasia.

9. Virhon tekemät kalataloudelliset kunnostukset

Suunnitelmaehdotuksessa mainitaan monia viranomaisten kalataloudellisia kunnostuspaikkoja, mutta ei Virhon kunnostamia paikkoja. Virhon kunnostuspaikat on kyllä jo ilmoitettu viranomaisille, mutta niistä annetaan tiedot uudelleenkin pyydettyä. Viranomaisten onkin syytä selvittää myös Virhon kunnostuspaikat mm. siksi, että niitä ei tuhottaisi mahdollisissa muissa toimenpiteissä ja myös siksi, että Virhon jätevesiltä ja muilta ongelmilta suojaan rakentamalla kutusoraikoilla tapahtuu suurin osa yläjuoksun taimenen lisääntymisestä ja niiden poikastiheydet ovat suuria, monin paikoin ennätysmäisiä.

10. Virhon tietojen hyödyntäminen

Virho tuntee Vantaanjoen vesistön vaelluskalojen todellisen tilanteen ja monet muutkin Vantaanjoen asiat parhaiten, josta syystä Virholta on syytä aina kysyä mielipidettä kun Vantaanjoen asioita suunnitellaan. Virho tarkkailee Vantaanjoen vaelluskalojen esiintymistä, niiden kutua, niiden poikastiheyksiä, kalastusta, jätevesipäästöjä, Vantaanjoesta käytävää keskustelua ja muitakin

Virtavesien hoitoyhdistys ry
Kari Stenholm
www.virtavesi.com

Mielipide
31.3.2015

Vantaanjoen asioita kaiken aikaa ja tuntee tarkkaan vesistön kokonaistilanteen. Virho antaa mielellään koko tietämyksensä kaikkien Vantaanjoen asioita ajavien tahojen käyttöön.

Hyvinkäällä 31.3.2015
Virtavesien hoitoyhdistys ry
Kari Stenholm
Vantaanjoki-vastaava
www.virtavesi.com